Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 12. prosince 2019[1]

Věc C-627/18

Nelson Antunes da Cunha Lda
proti
Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře, Portugalsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Navrácení protiprávní podpory – Promlčecí lhůta pro navrácení – Promlčecí lhůta deseti let – Úroky – Kratší promlčecí lhůta stanovená vnitrostátními právními předpisy – Právní jistota – Nařízení (EU) 2015/1589 – Článek 17 odst. 1 – Článek 16 odst. 2 – Článek 16 odst. 3 – Zásada efektivity“

I. Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře, Portugalsko) se týká výkladu čl. 16 odst. 2 a 3 a čl. 17 odst. 1 nařízení (EU) 2015/1589[2]. Podle čl. 17 odst. 1 uvedeného nařízení podléhají pravomoci Evropské komise ve věci navrácení protiprávní státní podpory promlčecí lhůtě deseti let.

2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Nelson Antunes da Cunha Lda a Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (Institut pro financování zemědělství a rybolovu) ve věci vymáhání protiprávní státní podpory od společnosti Nelson Antunes da Cunha v návaznosti na rozhodnutí Komise.

3. Podle čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 se navrácení této protiprávní podpory provede v souladu s postupy portugalského práva za předpokladu, že umožňují účinný výkon rozhodnutí Komise.

4. V tomto ohledu portugalské právo stanoví dvacetiletou promlčecí lhůtu pro navrácení jistiny poskytnuté v rámci podpory, jejíž uplatnění v projednávaném případě nebrání navrácení uvedené jistiny. Naproti tomu, pokud jde o navrácení úroků z dotčené podpory, portugalské právní předpisy stanoví podle předkládajícího soudu pětiletou promlčecí lhůtu, která začíná běžet od data jejich splatnosti. Uplatnění této lhůty brání úplnému navrácení úroků z podpory a přinejmenším u části těchto úroků došlo podle všeho k promlčení ještě před tím, než Komise vydala výše uvedené rozhodnutí.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Nařízení Rady ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie (Úř. věst. 2015, L 248, s. 9).

5. V této souvislosti je podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu, zda čl. 16 odst. 2 nařízení 2015/1589, podle kterého podpora, která má být navrácena, zahrnuje úroky, jakož i zásada efektivity stanovená v čl. 16 odst. 3 uvedeného nařízení brání tomu, aby se na zaplacení úroků z protiprávních podpor uplatnila promlčecí lhůta, jako je pětiletá lhůta podle portugalských právních předpisů, která je kratší než desetiletá lhůta stanovená v čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589.

6. V souladu s žádostí Soudního dvora budu v tomto stanovisku posuzovat pouze tuto otázku, v souvislosti s níž Soudnímu dvoru navrhnu, aby na ni odpověděl kladně.

II. Právní rámec

A. Nařízení 2015/1589

7. Článek 16 nařízení 2015/1589, nadepsaný „Navrácení podpory“, stanoví:

„1. Je-li v případech protiprávní podpory přijato záporné rozhodnutí, Komise rozhodne, že dotyčný členský stát učiní všechna nezbytná opatření, aby příjemce podporu navrátil (dále jen ‚rozhodnutí o navrácení‘). Komise nebude vyžadovat navrácení podpory, pokud by to bylo v rozporu s obecnými zásadami práva Unie.

2. Podpora, která má být navrácena podle rozhodnutí o navrácení, zahrnuje úroky v přiměřené výši stanovené Komisí. Úroky jsou splatné od data, kdy byla protiprávní podpora k dispozici příjemci, do data jejího navrácení.

3. Aniž je dotčen příkaz Soudního dvora Evropské unie podle článku 278 Smlouvy o fungování EU, navrácení se provede bezodkladně a v souladu s postupy vnitrostátního práva dotyčného členského státu za předpokladu, že umožňují okamžitý a účinný výkon rozhodnutí Komise. Aniž je dotčeno právo Unie, učiní za tímto účelem a v případě řízení před vnitrostátními soudy dotyčné členské státy všechny nezbytné kroky v rámci jejich právních řádů, včetně dočasných opatření.“

8. Článek 17 nařízení 2015/1589, nadepsaný „Promlčecí lhůta pro navrácení podpory“, v odstavci 1 stanoví:

„Pravomoci Komise ve věci navrácení podpory podléhají promlčecí lhůtě deseti let.“

B. Portugalské právo

9. Článek 309 Código Civil (portugalský občanský zákoník, dále jen „občanský zákoník“), nadepsaný „Obecná lhůta“, stanoví:

„Obecná promlčecí lhůta činí dvacet let.“

10. Článek 310 tohoto zákoníku stanoví:

„Po uplynutí lhůty pěti let se promlčují:

[…]

d) smluvní nebo zákonné úroky, a to i nevypořádané, a dividendy společností;

[…]“

III. Spor v původním řízení

11. Vzhledem k tomu, že v tomto stanovisku provedu posouzení pouze čtvrté předběžné otázky, kterou předložil Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře, Portugalsko), popis skutkových okolností sporu se omezí pouze na podstatné skutečnosti, které jsou nezbytné pro pochopení této otázky.

12. Ve dnech 8. dubna 1993 a 7. července 1993 žalobkyně v původním řízení, společnost Nelson Antunes da Cunha, uzavřela s Caixa de Crédito Agrícola Mútuo de Coimbra smlouvy o úvěru, jejichž předmětem byla úvěrová linka pro oživení zemědělské činnosti a chovu dobytka.

13. Předchůdce institutu IFAP [3] provedl v rámci těchto úvěrových smluv v souladu s decreto-lei č. 146/94 (nařízení s mocí zákona č. 146/94) ze dne 24. května 1994 v období mezi lety 1994 a 1996 platby ve prospěch společnosti Nelson Antunes da Cunha v celkové výši 7 526,90 eura z titulu úrokových dotací (částka 4 189,90 eura byla vyplacena dne 12. července 1994; částka 2 513,94 eura dne 12. července 1995 a částka 823,06 eura dne 30. dubna 1996).

14. Dne 25. listopadu 1999 Komise přijala rozhodnutí 2000/200/ES o režimu podpor zavedeném Portugalskem pro oddlužení podniků v odvětví intenzivního chovu a pro oživení chovu prasat [4] (dále jen „rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999“).

15. V tomto rozhodnutí se Komise domnívala, že neslučitelná s vnitřním trhem je zaprvé úvěrová linka pro oddlužení podniků v odvětví intenzivního chovu provedená kapitolou I portugalského nařízení s mocí zákona č. 146/94 ze dne 24. května 1994 v případech, kdy její grantový ekvivalent spolu s obdrženými investičními podporami přesahuje 35 % v jiných než znevýhodněných zemědělských zónách, a zadruhé úvěrová linka pro oživení pro oživení chovu prasat provedená kapitolou II portugalského nařízení s mocí zákona č. 146/94 ze dne 24. května 1994 [5].

16. V souladu s výrokem rozhodnutí Evropské komise ze dne 25. listopadu 1999 mělo Portugalsko přijmout veškerá nezbytná opatření, aby příjemci navrátili výše uvedené podpory, které jim byly protiprávně poskytnuty, spolu s úroky, které byly splatné za období mezi datem obdržení dotčených podpor příjemci a datem jejich skutečného navrácení. Portugalské orgány měly rovněž povinnost informovat Komisi ve lhůtě dvou měsíců od data oznámení rozhodnutí o opatřeních, která přijaly za účelem dosažení souladu s tímto rozhodnutím [6].

17. Předchůdce IFAP zaslal v březnu roku 2001 společnosti Nelson Antunes da Cunha dopis, ve kterém ji vyzval k navrácení neoprávněně poskytnutých částek. Společnost Nelson Antunes da Cunha tomuto dopisu nevyhověla.

18. Dne 12. srpna 2009 IFAP této společnosti zaslal nový dopis, v němž ji požádal o zaplacení částky 14 953,56 eura (tj. částky 7 526,90 eura z titulu poskytnutých podpor, navýšené o úroky z prodlení ve výši 7 426,66 eura) ve lhůtě deseti pracovních dnů od doručení uvedeného dopisu.

19. Dne 7. července 2013 bylo daňovým úřadem v Cantanhedu (Portugalsko) proti žalobkyni v původním řízení zahájeno daňové exekuční řízení za účelem vymáhání pohledávek IFAP.

3 – Pro upřesnění uvádím, že z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že v době poskytnutí dotčené podpory byl příslušným portugalským orgánem Instituto de Financión e Apoio ao Desenvolvimento da Agriculturalura e da Pesca (Institut pro financování, podporu a rozvoj zemědělství a rybolovu). Pokud to chápu správně, jedná se o předchůdce institutu IFAP.

4 – Úř. věst. 2000, L 66, s. 20.

5 – Článek 1 rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999.

6 – Články 3 a 4 rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999.

20. Společnost Nelson Antunes da Cunha podala proti této exekuci námitku k Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře).

21. Společnost Nelson Antunes da Cunha tvrdí, že podle článku 40 decreto-lei č. 155/92 (nařízení s mocí zákona č. 155/92) ze dne 28. července 1992[7] povinnost vrátit částky přijaté na základě protiprávní podpory zaniká po uplynutí pěti let od jejich přijetí, takže povinnost vrátit poskytnutou podporu je v projednávaném případě promlčená. Pokud jde dále o úroky z prodlení, tvrdí, že vzhledem k tomu, že od data splatnosti tohoto jejího závazku uplynulo více než pět let, uvedené úroky byly rovněž promlčeny na základě čl. 310 písm. d) občanského zákoníku.

22. V tomto ohledu předkládající soud uvádí, že vnitrostátní právní předpisy nestanoví promlčecí lhůtu zvláště použitelnou na výkon příkazu k navrácení protiprávní podpory, což vedlo vnitrostátní soudy vyššího stupně k vydání rozhodnutí, že pohledávky IFAP spočívající v povinnosti navrácení finančních podpor poskytnutých portugalským státem, které jsou na základě rozhodnutí Komise považovány za podpory neslučitelné s vnitřním trhem, podléhají obecné promlčecí lhůtě dvaceti let stanovené v článku 309 občanského zákoníku.

23. Předkládající soud dodává, že pokud jde o promlčení úroků, vnitrostátní soudy vyššího stupně rozhodly, že „[…] bez ohledu na povahu a *nomen juris*, které mohou mít úroky […], nelze bez dalších formalit dospět k závěru, že takové úroky (ať už jsou označovány jako kompenzační úroky, nebo úroky z prodlení) podléhají promlčecí lhůtě dvaceti let stanovené v článku 309 [občanského zákoníku]. Ve lhůtě pěti let se promlčují smluvní nebo zákonné úroky, a to i nevypořádané [čl. 310 písm. d) občanského zákoníku], přičemž tato lhůta začíná podle ustanovení článku 306 téhož zákoníku běžet od data splatnosti závazku“[8].

24. Předkládající soud má za to, že by mohlo být v rozporu se zásadou efektivity unijního práva, kdyby se na úroky, na něž se vztahuje rozhodnutí o navrácení podpory, vztahovala tato pětiletá promlčecí lhůta. Budeme-li vycházet z předpokladu, že úroky splatné za období před pěti lety, které předchází právnímu aktu, jímž se přerušuje běh promlčecí lhůty, jsou promlčeny, může nastat situace, že i když pravomoc Komise požadovat na základě čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 navrácení ještě nezanikla, pohledávka týkající se úroků již ano.

25. Pokud jde o situaci v původním řízení, předkládající soud v odpovědi na žádost Soudního dvora o objasnění[9] uvedl, že vzhledem k tomu, že účastník řízení, který je v něm protistranou společnosti Nelson Antunes da Cunha, byl předvolán pro účely exekučního řízení směřujícího k navrácení dotčených podpor pouze obyčejným doporučeným dopisem ze dne 26. července 2013, všechny úroky, které byly splatné do 26. června 2008, byly promlčeny podle výše uvedeného ustanovení čl. 310 písm. d) občanského zákoníku.

26. Podle uvedeného předkládajícího soudu navíc promlčecí lhůta stanovená v čl. 310 písm. d) občanského zákoníku nemůže být ve světle vnitrostátních právních předpisů považována za přerušenou na základě dopisu zaslaného Komisí portugalským orgánům nebo posledně uvedenými orgány účastníkovi řízení, který je v něm protistranou, jelikož takový dopis nemá právní sílu doručení nebo oznámení právního úkonu, který je předmětem soudního podání, ve smyslu článku 323 občanského zákoníku. IFAP ve skutečnosti neučinil žádný právní úkon (kromě daňové exekuce), ve kterém by vyjádřil úmysl uplatnit vůči účastníkovi řízení, který je v něm protistranou, nárok na zaplacení dlužných úroků.

7 – Toto ustanovení, nadepsané „Promlčení“, stanoví:
„1 – Povinnost vrátit přijaté částky se promlčuje pět let po jejich přijetí.
2 – Výše uvedená lhůta se přerušuje nebo staví, nastane-li obecný důvod pro přerušení nebo zastavení promlčecí lhůty.“

8 – Rozsudek Supremo Tribunal Administrativo (Nejvyšší správní soud, Portugalsko) ze dne 12. října 2011. Podle čl. 306 odst. 1 občanského zákoníku musí být toto pětileté období počítáno ode dne splatnosti závazku a bude přerušeno doručením nebo oznámením jakéhokoli právního úkonu, který je předmětem soudního podání a je v něm přímo či nepřímo vyjádřen úmysl uplatnit nárok.

9 – Odpověď ze dne 30. července 2019 na žádost Soudního dvora o objasnění ze dne 27. června 2019.

27. Předkládající soud kromě toho uvádí, že doručení obyčejným doporučeným dopisem zajisté nemůže mít za následek trvalé přerušení promlčecí lhůty, která již začala běžet, jelikož nenaplňuje imanentní a specifické znaky doručení, které jsou uvedeny v článku 326 a čl. 327 odst. 1 občanského zákoníku. Dne 26. července 2013 tedy začala běžet nová pětiletá promlčecí lhůta a tato lhůta mohla být znovu přerušena pouze v případě, že nastal nový důvod přerušení ve smyslu článku 323 občanského zákoníku.

28. S ohledem na výše uvedené se předkládající soud domnívá, že použití čl. 310 písm. d) občanského zákoníku na úroky, které jsou předmětem dluhu na základě rozhodnutí o navrácení podpory, může zpochybnit zásadu efektivity a zásadu neslučitelnosti státních podpor s vnitřním trhem.

29. V této souvislosti se Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře) rozhodnutím ze dne 31. července 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 5. října 2018, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání čl. 16 odst. 2 nařízení [2015/1589], jakož i zásady unijního práva, zejména zásada efektivity a zásada neslučitelnosti státních podpor s [vnitřním] trhem uplatňování promlčecí lhůty, jejíž délka trvání je kratší, než lhůta stanovená článkem 17 [uvedeného] nařízení, jako je lhůta stanovená čl. 310 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku, na úroky, o něž se navýší podpora, která má být navrácena?“

30. IFAP, Portugalská republika a Komise předložily Soudnímu dvoru písemná vyjádření. Stejné zúčastněné strany se zúčastnily i jednání, které se konalo dne 12. září 2019.

IV. Posouzení

31. Předběžnou otázkou, která je předmětem tohoto stanoviska, se předkládající soud táže na slučitelnost vnitrostátní právní úpravy promlčení s unijním právem v souvislosti s navrácením protiprávní podpory dotčené v původním řízení.

32. Konkrétně je podstatou otázky tohoto soudu, zda čl. 16 odst. 2 nařízení 2015/1589, jakož i zásada efektivity stanovená v čl. 16 odst. 3 uvedeného nařízení[10], brání tomu, aby byla na úroky, o něž se navýší podpora, která má být navrácena, použita promlčecí lhůta, jako je pětiletá lhůta stanovená v čl. 310 písm. d) občanského zákoníku, která má kratší trvání než desetiletá lhůta, již má k dispozici Komise podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 pro účely vymáhání protiprávní podpory.

33. V projednávaném případě je nesporné, že povinnost navrácení dotčené podpory zahrnuje úroky. Tento požadavek vyplývá jak z čl. 16 odst. 2 nařízení 2015/1589, tak z rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999[11], přičemž upřesňuji, že uvedené rozhodnutí nebylo napadeno žádným opravným prostředkem.

34. V souladu s čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 a jak vyplývá z rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999, se navrácení protiprávní podpory dotčené v původním řízení provede v zásadě v souladu s postupy stanovenými portugalskými právními předpisy, včetně postupů upravujících pravidla promlčení[12].

10 – Upřesňuji, že předkládající soud v rámci formulace položené otázky odkazuje na „zásady unijního práva, zejména zásadu efektivity a zásadu neslučitelnosti státních podpor s [vnitřním] trhem“ (viz bod 29 tohoto stanoviska). V této souvislosti poznamenávám, že v oblasti navracení podpor je zásada efektivity vyjádřena v čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589, pročež je třeba tuto otázku chápat právě v tomto smyslu. Pokud jde o zásadu neslučitelnosti státních podpor s vnitřním trhem, poukazuji na to, že vzhledem k tomu, že nařízení 2015/1589 stanoví prováděcí pravidla k článku 108 SFEU, může být položená otázka zodpovězena pouze ve světle tohoto nařízení.

11 – Viz bod 16 tohoto stanoviska.

12 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, bod 114).

35. V tomto ohledu konstatuji, že ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že zúčastněné strany mají rozdílné názory na pravidla v oblasti promlčení, která se mají použít podle portugalských právních předpisů, a to jak na jistinu poskytnutou v rámci dotčené podpory, tak úroky z ní.

36. V souladu s tím, co uvádí předkládající soud [13], je však třeba mít za to, že promlčecí lhůtou použitelnou podle portugalského práva na navrácení *jistiny* poskytnuté v rámci podpory je dvacetiletá lhůta stanovená v článku 309 občanského zákoníku [14]. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nic nenasvědčuje tomu, že by použití této lhůty bránilo navrácení této jistiny ve sporu v původním řízení [15].

37. Pokud jde naproti tomu o navrácení úroků z podpory, předkládající soud má podle všeho za to, že se v zásadě použije pětiletá lhůta stanovená v čl. 310 písm. d) občanského zákoníku [16]. Použití této pětileté lhůty však podle všeho v projednávaném případě brání úplnému navrácení úroků z podpory [17].

38. Z odpovědi předkládajícího soudu na žádost Soudního dvora o objasnění vyplývá, že pětiletá promlčecí lhůta byla přerušena dne 26. července 2013 a veškeré úroky splatné do 26. června 2008 byly promlčeny podle čl. 310 písm. d) občanského zákoníku [18]. Toto vnitrostátní ustanovení chápu v tom smyslu, že nároky na úroky zanikají uplynutím pěti let ode dne jejich splatnosti

39. Z toho lze vyvodit, že rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999 nemohlo podle portugalského práva přerušit běh promlčecí lhůty. V tomto ohledu upřesňuji, že část úroků by již podle všeho byla promlčena, i kdyby portugalské orgány přerušily pětiletou promlčecí lhůtu pěti let ihned po přijetí rozhodnutí Komise [19].

40. S ohledem na tyto informace je třeba za účelem zodpovězení položené otázky rozlišovat dvě období: období před přijetím rozhodnutí Komise (oddíl A) a období po přijetí uvedeného rozhodnutí (oddíl B).

13 – Chtěl bych připomenout, že Soudní dvůr se v případě, že se na něj obrátí vnitrostátní soud s předběžnou otázkou, musí držet výkladu vnitrostátního práva, jak mu byl vylíčen tímto soudem [rozsudek ze dne 14. června 2017, Online Games a další (C-685/15, EU:C:2017:452, bod 45)]. Proto bez ohledu na kritiku vznesenou účastníky původního řízení vůči výkladu vnitrostátního práva, jejž podal předkládající soud, je nutno tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce posoudit s přihlédnutím k výkladu tohoto práva podanému tímto soudem [rozsudek ze dne 21. června 2016, New Valmar (C-15/15, EU:C:2016:464, bod 25)].

14 – Viz bod 22 tohoto stanoviska. Chtěl bych upřesnit, že zatímco portugalská vláda a IFAP jsou rovněž téhož názoru, společnost Nelson Antunes da Cunha toto posouzení podané předkládajícím soudem zpochybňuje (viz bod 21 tohoto stanoviska).

15 – Pro úplnost však uvádím, že z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že předkládající soud má pochybnosti týkající se slučitelnosti této lhůty s jinými aspekty unijního práva, avšak v tomto stanovisku, jehož předmět je omezen na čtvrtou předběžnou otázku, se jimi nebudu zabývat.

16 – Viz body 23 a 24 tohoto stanoviska. Upřesňuji, že předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zdůrazňuje povinnost, kterou unijní právní předpisy ukládají vnitrostátnímu soudu a která spočívá v tom, aby vykládal vnitrostátní právo způsobem, který je v souladu se smyslem a rozsahem unijního práva. S ohledem na tuto poznámku uvádím, že by mohla být položena otázka, zda je možné vykládat vnitrostátní právo v tom smyslu, že se na úroky z podpory rovněž vztahuje dvacetiletá promlčecí lhůta stanovená v článku 309 občanského zákoníku, což je hypotéza, podle které vnitrostátní právo zřejmě nebrání navrácení úroků z podpory, což je ostatně podle všeho stanovisko portugalské vlády (viz poznámka pod čarou 17 tohoto stanoviska). Konstatuji nicméně, že tato otázka se v zásadě týká výkladu vnitrostátního práva, který přísluší vnitrostátním soudům. Touto otázkou se proto nebudu ve svém stanovisku zabývat.

17 – Rád bych upřesnil, že ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že jak portugalská vláda, tak IFAP toto posouzení předkládajícího soudu zpochybňují. Portugalská vláda se domnívá, že vnitrostátní právo nestanoví zvláštní promlčecí lhůtu pro vymáhání neoprávněně poskytnutých státních podpor. Použitelnou promlčecí lhůtou je tedy obecná vnitrostátní promlčecí lhůta, která činí dvacet let. Tato lhůta se vztahuje rovněž na úroky z prodlení vztahující se k částce neoprávněně poskytnuté výhody, neboť tyto úroky a tato částka jsou spolu neoddělitelně spjaty. IFAP tvrdí, že nárok vyplývající z dotčené pohledávky může uplatnit vůči protistraně teprve od okamžiku skončení správního řízení, zahájeného na základě navrácení podpor, pročež má za to, že nedošlo k promlčení úroků.

18 – Viz body 25 a 26 tohoto stanoviska. Vzhledem k tomu, že pětiletá promlčecí lhůta byla přerušena dne 26. července 2013, si nicméně kladu otázku, zda datem promlčení úroků není 26. červenec 2008 namísto 26. června 2008, jak uvádí předkládající soud.

19 – Připomínám, že první částka byla zaplacena dne 12. července 1994. Viz bod 13 tohoto stanoviska.

41. Pokud jde totiž o prvně uvedené období, vyvstává otázka, zda čl. 17 odst. 1 a čl. 16 odst. 2 a 3 nařízení 2015/1589 brání použití takové pětileté promlčecí lhůty, jako je lhůta sporná v projednávané věci, jelikož tato lhůta může mít za následek promlčení úroků podpory, jejichž splatnost nastala ještě před uplynutím desetileté lhůty, kterou má k dispozici Komise na základě čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 pro účely vymáhání protiprávní podpory.

42. Pokud jde o druhé období, k promlčení úroků z podpory podle všeho došlo v důsledku skutečnosti, že IFAP vyhověl rozhodnutí Komise se značným zpožděním.

43. Přestože byly portugalské orgány povinny okamžitě vyhovět rozhodnutí Komise [20], uplynulo mezi přijetím rozhodnutí Komise a přerušením promlčecí lhůty čtrnáct let, což v případě použitelnosti čl. 310 písm. d) občanského zákoníku povede k promlčení velké části úroků splatných po přijetí rozhodnutí Komise.

44. V této situaci tedy vyvstává otázka, zda se příjemce podpory může odvolávat na vnitrostátní pravidlo upravující promlčení v rámci konečného rozhodnutí Komise o navrácení protiprávní podpory, pokud použití tohoto pravidla brání úplnému navrácení úroků z podpory.

45. Pokud již Soudní dvůr rozhodl o podobných otázkách, umožňuje mu projednávaná věc upřesnit, do jaké míry je takové vnitrostátní pravidlo upravující promlčení použitelné v oblasti navrácení protiprávní podpory v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení.

46. V této souvislosti je třeba připomenout, že právní úprava promlčení hraje v oblasti majetkových práv zásadní roli. Promlčení totiž pro věřitele způsobuje nemožnost domoci se vymožení své pohledávky. Jak již Soudní dvůr poznamenal, právní úprava promlčení tím, že stanoví časový limit, zajišťuje právní jistotu dlužníka [21].

47. Jak vysvětlím níže, mám stejně jako Komise a IFAP za to, že ani na jedno z obou uvedených období nelze použít takovou vnitrostátní právní úpravu, která stanoví promlčecí lhůtu v délce pěti let, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení [22].

A. K období před přijetím rozhodnutí Komise

48. Úvodem předesílám, že podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 pravomoci Komise podléhají promlčecí lhůtě deseti let stanovené pro vymáhání protiprávní podpory. Podle čl. 17 odst. 2 tohoto nařízení tato promlčecí lhůta počíná dnem, kdy je protiprávní podpora udělena příjemci buď jako jednotlivá podpora, nebo v rámci režimu podpory. Jakákoliv podpora, jejíž promlčecí lhůta uplynula, je podle čl. 17 odst. 3 uvedeného nařízení považována za existující podporu [23].

49. V projednávané věci je nesporné, že rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999 bylo přijato před uplynutím této lhůty [24].

20 – Připomínám, že čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 vyžaduje, aby vnitrostátní orgány vymáhaly protiprávní podporu okamžitě po přijetí rozhodnutí Komise, což rovněž vyplývá z rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999. Článek 4 tohoto rozhodnutí tedy vyžaduje, aby portugalské orgány ve lhůtě dvou měsíců ode dne oznámení rozhodnutí informovaly Komisi o opatřeních, která přijaly, aby tomuto rozhodnutí vyhověly.

21 – Viz rozsudek ze dne 23. ledna 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-387/17, EU:C:2019:51, bod 71 a citovaná judikatura).

22 – Pokud jde o stanovisko portugalské vlády, připomínám, že podle jejího názoru se lhůta dvaceti let stanovená v článku 309 občanského zákoníku použije jak na jistinu poskytnutou v rámci podpory, tak na úroky z ní (viz poznámka pod čarou 17).

23 – Jak vyplývá z bodu 26 odůvodnění nařízení 2015/1589, tato promlčecí lhůta, po jejímž uplynutí již nelze nařídit navrácení podpory, se stanoví z důvodů právní jistoty.

24 – Podpory byly totiž vyplaceny mezi lety 1994 a 1996. Viz bod 13 tohoto stanoviska. Upřesňuji, že v okamžiku přijetí rozhodnutí Komise ze dne 25. listopadu 1999 byl platným ustanovením čl. 15 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [108 SFEU] (Úř. věst. 1999, L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339) ve znění nařízení Rady (EU) č. 734/2013 ze dne 22. července 2013 (Úř. věst. 2013, L 204, s. 15) (dále jen „nařízení č. 659/1999“). Toto ustanovení bylo zrušeno nařízením 2015/1589 a odpovídá znění čl. 17 odst. 1 uvedeného nařízení.

50. Dále pro upřesnění uvádím, že čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 odráží požadavky vyplývající ze zásady efektivity, která byla dříve zakotvena v judikatuře [25].

51. V souladu s touto judikaturou platí, že i když musí v případě neexistence unijních právních předpisů, upravujících postup navracení protiprávně poskytnutých podpor, dojít k tomuto navrácení v zásadě podle příslušných ustanovení vnitrostátního práva, tato ustanovení musí být použita takovým způsobem, aby navrácení vyžadované unijním právem nebylo prakticky znemožněno, a je třeba přitom brát v plném rozsahu v potaz zájem Unie [26].

52. Vnitrostátní pravidlo, které vnitrostátnímu soudu nebo vnitrostátnímu orgánu brání v tom, aby mohl vyvodit veškeré důsledky z porušení čl. 108 odst. 3 třetí věty SFEU, tak musí být považováno za neslučitelné se zásadou efektivity [27].

53. Stejně jako předkládající soud mám za to, že z výkladu čl. 17 odst. 1 ve spojení s čl. 16 odst. 2 a 3 nařízení 2015/1589 vyplývá, že tato ustanovení brání použití takové pětileté lhůty, jako je lhůta stanovená ve sporu v původním řízení v čl. 310 písm. d) občanského zákoníku.

54. Takové ustanovení, jako je ustanovení obsažené v čl. 310 písm. d) občanského zákoníku vykládané ve spojení s článkem 306 tohoto zákoníku, totiž může zasáhnout do pravomoci Komise, jelikož k promlčení úroků z podpory může dojít před uplynutím desetileté lhůty, kterou má Komise k dispozici na základě čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 pro přijetí rozhodnutí o navrácení protiprávní podpory.

55. Ve sporu v původním řízení by tedy byla část úroků podle všeho promlčena, kdyby byl použit čl. 310 písm. d) občanského zákoníku [28]. Toto vnitrostátní pravidlo má tedy za následek znemožnění úplného navrácení úroků z podpory.

56. Výklad, který navrhuji, je ostatně potvrzen v rozsudku Eesti Pagar, který byl nedávno vydán velkým senátem Soudního dvora [29].

57. Tato věc se týkala mimo jiné otázky, jaká promlčecí lhůta měla být použita na navrácení protiprávní podpory, a zejména toho, zda měla být použita promlčecí lhůta stanovená vnitrostátním právem, anebo lhůta stanovená unijním právem, tj. eventuálně v tomto případě promlčecí lhůta stanovená v ustanovení čl. 15 odst. 1 nařízení č. 659/1999 [30].

58. Soudní dvůr rozhodl, že samotnou okolností, že vnitrostátní pravidla upravující promlčení jsou v zásadě použitelná na vymáhání neoprávněně poskytnuté podpory z vlastního podnětu vnitrostátních orgánů, není dotčena možnost, aby se k vymáhání této podpory přistoupilo později na základě výkonu příslušného rozhodnutí Komise, která – má-li k dispozici informace o údajné protiprávnosti uvedené podpory bez ohledu na to, jaký je zdroj těchto informací – po uplynutí vnitrostátních promlčecích lhůt může ve lhůtě deseti let uvedené v článku 15 nařízení č. 659/1999 uvedenou podporu přezkoumat [31].

25 – Viz zejména rozsudek ze dne 20. května 2010, Scott a Kimberly Clark (C-210/09, EU:C:2010:294, bod 20 a citovaná judikatura).

26 – Viz zejména rozsudky ze dne 26. června 2003, Komise v. Španělsko (C-404/00, EU:C:2003:373, bod 51 a citovaná judikatura) a ze dne 20. května 2010, Scott a Kimberly Clark (C-210/09, EU:C:2010:294, bod 21 a citovaná judikatura).

27 – Viz zejména rozsudek ze dne 5. května 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, bod 140 a citovaná judikatura).

28 – Viz bod 39 a poznámka pod čarou 19 tohoto stanoviska.

29 – Rozsudek ze dne 5. března 2019 (C-349/17, EU:C:2019:172). Pro upřesnění uvádím, že tento rozsudek byl vydán až poté, co se předkládající soud v projednávané věci rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku

30 – Viz rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, bod 107). Pokud jde o ustanovení čl. 15 odst. 1 nařízení č. 659/1999, viz poznámka pod čarou 24.

31 – Rozsudek ze dne 5. března 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, bod 114).

59. Jinými slovy, Komise vždy může ve lhůtě deseti let stanovené v čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 požádat o navrácení protiprávní podpory, a to navzdory eventuálnímu uplynutí promlčecí lhůty uplatňované ve vnitrostátním řízení.

60. Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 16 odst. 2 a 3 nařízení 2015/1589, jakož i čl. 17 odst. 1 tohoto nařízení brání použití takového vnitrostátního pravidla, jako je čl. 310 písm. d) občanského zákoníku. Předkládající soud nesmí takové ustanovení v takové věci, jako je věc dotčená v původním řízení, použít [32].

B. K období po přijetí rozhodnutí Komise

61. Pokud jde o období po přijetí rozhodnutí Komise, z čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 vyplývá, že je třeba nepoužít takové vnitrostátní pravidlo stanovící promlčení ve lhůtě pěti let, jako je pravidlo dotčené ve věci v původním řízení, jelikož brání úplnému navrácení podpory v souladu s rozhodnutím Komise ze dne 25. listopadu 1999.

62. Vyvstává nicméně otázka, zda zásada efektivity stanovená v čl. 16 odst. 3 nařízení 2015/1589 ještě vyžaduje úplné navrácení podpory v souladu s konečným rozhodnutím Komise, když příslušný orgán nechal uplynout promlčecí lhůtu stanovenou vnitrostátním právem [33].

63. Jinými slovy, vzhledem k tomu, že po přijetí rozhodnutí Komise uplynulo čtrnáct let, je třeba si položit otázku, zda požadavek právní jistoty může v takové situaci odůvodnit použití takového vnitrostátního pravidla.

64. V tomto ohledu uvádím, že Soudní dvůr uznal, že zásada efektivity není absolutní, jelikož mohou nastat mimořádné okolnosti, za kterých by bylo nepřiměřené nařídit navrácení protiprávní podpory [34].

65. Konkrétně, pokud jde na jedné straně o pravomoci Komise, je tato zásada vyjádřena v čl. 16 odst. 1 poslední větě nařízení 2015/1589, který stanoví, že Komise nebude vyžadovat navrácení podpory, pokud by to bylo v rozporu s obecnými zásadami práva Unie.

66. Pokud jde na druhé straně o vnitrostátní právo členských států, Soudní dvůr uznal, že vzhledem k tomu, že zásada legitimního očekávání je součástí unijního právního řádu, tento právní řád nemůže bránit vnitrostátní právní úpravě, která zajišťuje dodržování legitimního očekávání a právní jistoty v takové oblasti, jako je oblast navracení protiprávních podpor [35], a to ani v případě, kdy Komise vydá záporné konečné rozhodnutí [36].

32 – V tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 18. července 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, bod 61).

33 – V tomto ohledu upřesňuji, že Komise na jednání zdůraznila, že otázka, zda vnitrostátní ustanovení týkající se promlčení může bránit výkonu rozhodnutí Komise, kterým se nařizuje navrácení protiprávních podpor, v praxi vyvstává dost často, protože členské státy často provádějí rozhodnutí Komise v této oblasti se zpožděním.

34 – Viz rozsudek ze dne 12. února 2008, CELF a ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, bod 42 a citovaná judikatura).

35 – Viz zejména rozsudek ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo (C-5/89, EU:C:1990:320, body 13 a 14).

36 – Viz rozsudek ze dne 12. února 2008, CELF a ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, bod 43).

67. V projednávaném případě nejprve konstatuji, že Soudní dvůr rozhodl, že s ohledem na imperativní charakter kontroly státních podpor prováděné Komisí na základě článku 108 SFEU, mohou mít podniky, které jsou příjemci podpory, v zásadě legitimní očekávání, že byla zachována pravidla při poskytování podpory, pouze v případě, že tato podpora byla poskytnuta při dodržení postupu stanoveného uvedeným článkem. S řádnou péčí postupující hospodářský subjekt totiž musí být běžně schopen ujistit se o tom, že byl tento postup dodržen“ [37]. Tak je tomu jak v případě jednotlivých podpor, tak v případě podpor poskytnutých v rámci režimu podpory [38].

68. Z toho vyplývá, že žalobkyně nemůže v projednávaném případě tvrdit, že měla legitimní očekávání, že byla zachována pravidla při poskytování podpory.

69. Pokud jde o zásadu právní jistoty, dále uvádím, že Soudní dvůr se již vyslovil k podobné otázce, jako je otázka, která vyvstala v projednávané věci.

70. Jednou z otázek položených v rozsudku ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland [39], bylo, zda měl příslušný orgán na základě unijního práva povinnost zrušit rozhodnutí o poskytnutí podpory, jež byla poskytnuta protiprávně, v souladu s konečným rozhodnutím Komise, kterým se podpora prohlašuje za neslučitelnou a nařizuje se její navrácení, přestože příslušný orgán nechal uplynout lhůtu stanovenou pro tyto účely v zájmu právní jistoty vnitrostátním právem. Dotčené vnitrostátní pravidlo umožňovalo zrušení správních aktů pouze ve lhůtě jednoho roku od okamžiku, kdy se daný orgán dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících toto zrušení.

71. Soudní dvůr nejprve připomněl zásadu efektivity a zásadu, podle níž může mít příjemce podpory v zásadě legitimní očekávání, že byla zachována pravidla při poskytování podpory, pouze v případě, že tato podpora byla poskytnuta při dodržení postupu stanoveného článkem 108 SFEU. Podle Soudního dvora bylo třeba na položenou otázku odpovědět s ohledem na tyto zásady [40].

72. Soudní dvůr dále v bodech 34 až 37 uvedeného rozsudku rozhodl, že:

„34. […] pokud jde o státní podpory, které byly prohlášeny za neslučitelné, je […] jediným úkolem vnitrostátních orgánů provést výkon jakéhokoli rozhodnutí Komise. Tyto orgány tedy nemají žádnou posuzovací pravomoc, pokud jde o zrušení rozhodnutí o poskytnutí podpory. Pokud tedy Komise nařídí rozhodnutím, proti němuž nebyl podán žádný opravný prostředek, aby byly navráceny neoprávněně vyplacené částky, vnitrostátní orgán není oprávněn učinit žádné jiné rozhodnutí.

35. Pokud vnitrostátní orgán nicméně nechá uplynout prekluzivní lhůtu stanovenou vnitrostátními právními předpisy pro zrušení rozhodnutí o poskytnutí podpory, nemůže být tato situace přirovnána k situaci, kdy hospodářský subjekt nemá povědomí o tom, zda příslušný orgán rozhodne, a kdy zásada právní jistoty vyžaduje, aby po uplynutí určité lhůty byl ukončen tento stav nejistoty.

36. Vzhledem k neexistenci diskreční pravomoci vnitrostátního orgánu příjemce podpory, která byla poskytnuta protiprávně, nadále nesetrvává v nejistotě, jakmile Komise přijme rozhodnutí, kterým se tato podpora prohlašuje za neslučitelnou a nařizuje se její navrácení.

37 – Viz zejména rozsudky ze dne 20. září 1990, Komise v. Německo (C-5/89, EU:C:1990:320, body 13 a 14), a ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 25).

38 – V tomto ohledu viz zejména rozsudek ze dne 28. července 2011, Diputación Foral de Vizcaya a další v. Komise (C-471/09 P až C-473/09 P, nezveřejněný, EU:C:2011:521, body 63 až 66).

39 – Rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163).

40 – Rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, body 24 až 26).

37. Zásada právní jistoty tedy nemůže bránit navrácení podpory z důvodu, že vnitrostátní orgány vyhověly rozhodnutí, kterým se nařizuje toto navrácení, se zpožděním. V opačném případě by navrácení neoprávněně vyplacených částek bylo prakticky nemožné a ustanovení unijního práva týkající se státních podpor by byla zbavena veškerého užitečného účinku“ [41].

73. Soudní dvůr z toho vyvozuje, že příslušný orgán má na základě unijního práva povinnost zrušit rozhodnutí o poskytnutí protiprávní podpory v souladu s konečným rozhodnutím Komise, kterým se podpora prohlašuje za neslučitelnou a nařizuje se její navrácení, přestože tento orgán nechal uplynout lhůtu stanovenou pro tyto účely v zájmu právní jistoty vnitrostátním právem [42].

74. Podle mého názoru lze z výše uvedeného rozsudku obecně vyvodit, že pravidla upravující promlčení stanovená ve vnitrostátních právních předpisech nelze uplatnit v oblasti navracení podpor, jestliže brání navrácení podpory v souladu s konečným rozhodnutím Komise a jestliže jediným důvodem, který brání takovému navrácení, je skutečnost, že vnitrostátní orgány dosáhly souladu s tímto rozhodnutím se značným zpožděním, takže podpora je na základě vnitrostátních právních předpisů promlčená.

75. Rozsudek ve věci Alcan Deutschland [43] se netýká přímo pravidla upravujícího promlčení, nýbrž pravidla upravujícího prekluzi [44]. Poznamenávám však, že pravidla upravující prekluzi jsou stejně jako pravidla upravující promlčení přijímána v zájmu právní jistoty, a proto lze odůvodnění rozsudku ve věci Alcan Deutschland [45] použít také v oblasti pravidel upravujících promlčení, jak Soudní dvůr také podle všeho uvádí v rozsudku věci Komise v. Itálie [46].

76. V posledně uvedeném rozsudku totiž Soudní dvůr analogicky uplatnil zásady koncipované v rozsudku Alcan Deutschland [47] v rámci pravidel upravujících promlčení. Soudní dvůr konkrétně rozhodl, že pokud jde o případy, v nichž jsou příkazy k navrácení protiprávních podpor napadeny u vnitrostátních soudů, je na dotyčném členském státě, aby v souladu s požadavkem účinného vymáhání podpor neslučitelných s vnitřním trhem „zpochybnil každé vnitrostátní rozhodnutí, které brání účinkům rozhodnutí Komise, a to především z důvodů, které spočívají […] v uplatnění pravidel upravujících promlčení (obdobně viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland, C-24/95, […] body 34 a 38)“ [48].

77. Dále poukazuji na to, že ačkoli se rozsudek Alcan Deutschland [49] týkal jednotlivé podpory, úvahy Soudního dvora uvedené v tomto rozsudku lze podle mého názoru použít i v oblasti podpor poskytnutých v rámci režimu podpory.

41 – Rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163).

42 – Rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 38).

43 – Rozsudek ze dne 20. března1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

44 – Připomínám, že vnitrostátní pravidlo upravující prekluzi ve věci Alcan Deutschland [rozsudek ze dne 20. března 1997, (C-24/95, EU:C:1997:163)] stanovilo lhůtu závaznou *pro orgány*, během níž byly povinny zrušit správní akty. Relevantní otázkou v této věci tedy bylo, zda byly *orgány* na základě unijního práva povinny nepoužít takové vnitrostátní pravidlo upravující prekluzi pro účely vymáhání protiprávní podpory v souladu s konečným rozhodnutím Komise. Pokud jde o skutkové okolnosti dotčené v projednávané věci, otázkou, která vyvstává, je otázka, zda se *příjemce* protiprávní podpory může dovolávat vnitrostátního pravidla upravujícího promlčení s cílem napadnout žádost o navrácení protiprávní podpory vnitrostátním orgánům, ačkoli byla část částky, která má být navrácena, promlčena podle vnitrostátních právních předpisů.

45 – Rozsudek ze dne 20. března1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

46 – Rozsudek ze dne 17. listopadu 2011 (C-496/09, EU:C:2011:740, bod 78).

47 – Rozsudek ze dne 20. března 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

48 – Rozsudek ze dne 17. listopadu 2011, Komise v. Itálie (C-496/09, EU:C:2011:740, bod 78).

49 – Rozsudek ze dne 20. března 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

78. Připomínám totiž, že zásada, podle níž mohou mít podniky, které jsou příjemci podpory, v zásadě legitimní očekávání, že byla zachována pravidla při poskytování podpory, pouze v případě, že tato podpora byla poskytnuta při dodržení postupu stanoveného článkem článku 108 SFEU, se použije jak na jednotlivé podpory, tak i na podpory poskytnuté v rámci režimu podpory [50]. Není tedy namístě rozlišovat mezi těmito dvěma případy.

79. Konečně zdůrazňuji, že lhůta spjatá s pravidlem upravujícím prekluzi, dotčeným ve věci Alcan Deutschland [51], která byla stanovena v délce jednoho roku, nemá podle mého názoru žádný dopad na úvahy Soudního dvora v tomto rozsudku.

80. Jak totiž v podstatě uvedla Komise na jednání, délka lhůty spjaté s pravidlem upravujícím promlčení nemá vliv na výše uvedené argumenty, které odůvodňují rozhodnutí, jímž byla příjemci protiprávní podpory odepřena možnost dovolávat se vnitrostátního pravidla upravujícího promlčení.

81. Předcházející úvahy lze shrnout tak, že pokud Komise nařídí navrácení protiprávní podpory, proti němuž nebyl podán žádný opravný prostředek, jediným úkolem vnitrostátních orgánů je provést toto rozhodnutí Komise. Tyto orgány tedy nemají žádnou posuzovací pravomoc, pokud jde o navrácení podpory [52]. Vzhledem k neexistenci diskreční pravomoci vnitrostátního orgánu příjemce podpory, která byla poskytnuta protiprávně, nadále nesetrvává v nejistotě, jakmile Komise přijme rozhodnutí, kterým se tato podpora prohlašuje za neslučitelnou a nařizuje se její navrácení [53]. Tak je tomu jak v případě jednotlivých podpor, tak v případě podpor poskytnutých v rámci režimu podpory [54]. Zásada právní jistoty tedy nemůže bránit navrácení podpory z důvodu, že vnitrostátní orgány vyhověly rozhodnutí, kterým se nařizuje toto navrácení, se zpožděním, a to bez ohledu na to, v jaké délce byla stanovena promlčecí lhůta. V opačném případě by navrácení neoprávněně vyplacených částek bylo prakticky nemožné a ustanovení unijního práva týkající se státních podpor by byla zbavena veškerého užitečného účinku [55].

82. Tento striktní přístup je podpořen skutečností, že jeho cílem je vyloučit narušení hospodářské soutěže, které porušuje Smlouvu o FEU. Navrácení podpory, včetně příslušných úroků, je totiž logickým důsledkem její protiprávnosti. Cílem navrácení je obnovení předchozího stavu. Příjemce v důsledku tohoto navrácení ztratí výhodu, kterou využíval na trhu ve vztahu ke svým konkurentům, a stav před poskytnutím podpory je považován za obnovený [56]. Navrácení úroků je tedy nezbytným doplňkem úplného navrácení podpory [57].

83. Kromě toho, jak podotkl generální advokát M. Jacobs ve věci Alcan Deutschland [58], je třeba mít na paměti, že pravidlo upravující promlčení vyvolává specifické problémy tehdy, když se uplatňuje v oblasti státních podpor.

50 – Viz bod 67 tohoto stanoviska a poznámka pod čarou 38.

51 – Rozsudek ze dne 20. března 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 33).

52 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 34).

53 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 36).

54 – V tomto smyslu viz bod 67 a poznámka pod čarou 38 tohoto stanoviska.

55 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 37).

56 – Viz zejména rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Německo v. Komise (C-277/00, EU:C:2004:238, body 74 a 75 a citovaná judikatura). V tomto smyslu viz rovněž bod 25 odůvodnění nařízení 2015/1589.

57 – Viz zejména rozsudky ze dne 12. února 2008, CELF a ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, bod 54), a ze dne 3. září 2015, A2A (C-89/14, EU:C:2015:537, bod 42).

58 – Stanovisko generálního advokáta M. Jacobse ve věci Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1996:433).

84. Takové pravidlo totiž vychází z předpokladu, že zájmy orgánů jsou v rozporu se zájmy jednotlivce. Jakmile daný orgán zjistí, že rozhodnutí, kterým byla poskytnuta finanční výhoda, je protiprávní, je obvykle v jeho zájmu co nejdříve přistoupit k vymáhání vyplacených částek. Pokud jde o jednotlivce, v jeho zájmu je zachovat si získanou výhodu. Zájmy orgánu a jednotlivce se však mohou shodovat v případě, kdy státní orgán vědomě porušil unijní právo, když poskytl podporu, a pokud nezměnil svou politiku, má tedy zájem na tom, aby si příjemce zachoval výhodu získanou v rozporu s unijním právem, jelikož sám toto právo porušuje [59].

85. Pokud jde o skutkové okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, z výše uvedeného vyplývá, že neexistuje žádná okolnost, která by mohla odůvodnit výsledek, kdy by úroky z podpory nebyly navráceny, a to bez ohledu na skutečnost, že podle vnitrostátních právních předpisů jsou promlčeny. Ode dne 25. listopadu 1999, tj. data, kdy Komise přijala rozhodnutí nařizující navrácení podpory, totiž společnost Nelson Antunes da Cunha nadále nesetrvávala v nejistotě ohledně toho, že podpora bude vymáhána v plném rozsahu [60].

86. Kromě toho, jak uvádí Komise, poznamenávám, že IFAP zaslala v březnu roku 2001 společnosti Nelson Antunes da Cunha dopis, v kterém ji žádala o navrácení podpory [61]. Ke zpoždění při navrácení podpory tedy podle všeho došlo mimo jiné právě proto, že příjemce odmítl vyhovět této žádosti. Situace, která nastala v původním řízení, tudíž nemůže být přirovnána k situaci, kdy hospodářský subjekt nemá povědomí o tom, zda příslušný orgán rozhodne, a kdy zásada právní jistoty vyžaduje, aby po uplynutí určité lhůty byl ukončen tento stav nejistoty [62].

87. Z toho vyplývá, že předkládající soud je povinen nepoužít takové pravidlo vnitrostátního práva, jako je pravidlo dotčené ve sporu v původním řízení, rovněž pokud jde o období po přijetí rozhodnutí Komise, jestliže toto pravidlo brání úplnému navrácení úroků z podpory.

V. Závěry

88. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na čtvrtou otázku položenou Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Správní a finanční soud v Coimbře, Portugalsko) následovně:

„1. Článek 17 odst. 1 a čl. 16 odst. 2 a 3 nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie, musí být vykládány v tom smyslu, že brání použití takové pětileté promlčecí lhůty stanovené ve vnitrostátním právu, jako je promlčecí lhůta dotčená ve věci v původním řízení, která implikuje, že k promlčení nároku na úplné navrácení státní podpory včetně úroků dojde ještě před uplynutím desetileté lhůty stanovené v čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589.

2. Článek 16 odst. 2 a 3 nařízení 2015/1589 musí být vykládán v tom smyslu, že brání použití takového vnitrostátního pravidla stanovícího promlčení ve lhůtě pěti let, jako je pravidlo dotčené ve věci v původním řízení, které se použije na navrácení úroků ze státní podpory, jež byla prohlášena za protiprávní a neslučitelnou s vnitřním trhem v konečném rozhodnutí Komise, pokud toto pravidlo brání úplnému navrácení podpory.“

59 – Stanovisko generálního advokáta M. Jacobse ve věci Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1996:433, bod 26).

60 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 37).

61 – Viz bod 17 tohoto stanoviska.

62 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, bod 35).